

Preek 15 oktober 2023
HWS Ontmoetingskerk
Daniël 5:1-9; 23-30

Gemeente van Jezus Christus,

Vorige week zaterdag werden we opgeschrikt door de verschrikkelijke aanvallen op Israël... Moordlustige mensen die mannen, vrouwen, ouderen en kinderen in koelen bloede vermoorden. Wat een angst moeten die jongeren op dat festival hebben gehad toen ze door begonnen te krijgen wat er gaande was... En dan ook nog die ontvoeringen... Ik denk dat we allemaal wel beelden hebben gezien van gijzelaars die door de Hamasstrijders zijn ontvoerd. Verschrikkelijk. Je leidt een gewoon leven. En dan opeens op een dag komen er gewapende terroristen die moordend door je woonplaats gaan en mensen tegen hun wil in, als overwinningbuit, meevoeren. Je zou het zelf maar zijn... Het zou je dochter maar zijn... Wat een angst, pijn, verdriet... Onbeschrijfelijk... Ik ken die gevoelens gelukkig niet in die enorme mate, maar ik kan me er wel iets bij voorstellen...

Zo ook de reactie van Israël. Zoveel geweld, ook tegen burgers, kan ik niet goed praten. Maar het is wel goed te begrijpen. Als je zo'n vijand hebt, die zo meedogenloos optreedt, dan moet je wat... Het is niet goed om geweld met geweld te vergelden, Jezus leert ons anders, maar het is wel heel goed te begrijpen. Ik kan me het goed voorstellen.

De slachtoffers kan ik me dus enigszins in inleven. Het handelen van het Israëlijsche leger kan ik goed begrijpen... Maar ik heb ook geprobeerd om me in te leven in de Hamas strijders... Niet zozeer de leiding van Hamas. Er zit een tactisch plan in de aanval op Israël. Dat kan ik wel begrijpen. Maar vooral de individuele Hamas strijders. De mannen, met name jonge mannen, die ervoor kiezen om mee te doen met zo'n barbaarse aanval. Wat gaat er om in het hoofd van zo'n persoon, misschien wel een vader met een echtgenote en kinderen, om in Israël andere kinderen en weerloze ouderen te vermoorden... En ook daarvoor te zullen sterven, want de reactie van het machtige leger van Israël kon niet uitblijven... Je eigen leven geven, je vrouw van haar man beroven, je kinderen van hun vader... Waarom? Waarom zou iemand zoiets doen? Is het pure haat? Dat zal ongetwijfeld meespelen, maar haat die dieper gaat dan de liefde voor je eigen gezin... Dat bestaat toch niet... Is het dan pure wanhoop dat ze tot zo'n daad overgaan? Maar iedereen kan bedenken dat zo'n daad in ieder geval in eerste instantie tot een extreme verslechtering leidt van de situatie. Duizenden, misschien wel tienduizenden Palestijnen zullen sterven, en nog velen meer zullen dakloos worden en hun spullen verliezen in de reactie van Israël op de daad van die individuele strijders... Waarom... Waarom handelen de Hamas strijders zo... Onbegrijpelijk...

Onbegrijpelijk is ook het handelen van Belsassar. Een persoon die we alleen in Daniël 5 tegenkomen. In de eerste vier hoofdstukken van Daniël ging het steeds over Nebukadnessar als koning van Babylonië. Dat was de koning die Juda had weggevoerd uit het beloofde land. Toen Daniël bij hem aan het hof kwam was Daniël nog een jonge vent. Maar we zijn inmiddels bijna zeventig jaar verder. Daniël is een bejaarde man geworden. Nebukadnessar is gestorven, de opvolger van Nebukadnessar is gestorven, diens opvolger koning Nabonidus is niet in de stad aanwezig en zijn zoon, de koning-regent Belsassar staat nu centraal.

Vroeger werd Daniël 5 nog weleens aangehaald als bewijs dat de Bijbel historisch gezien totaal niet klopte. Immers de geleerden wisten zeker dat Nabonidus de laatste koning van Babylonië was. Belsassar kenden we uit geen enkele bron... Tot later ook op andere plaatsen gevonden werd dat rond de val

van Babylon Nabonidus niet in de stad was en dat in zijn afwezigheid zijn zoon Belsassar als regent regeerde... Zo begrijpen wij ook meteen waarom in dit verhaal Belsassar de derde plaats in het koninkrijk belooft aan de persoon die het teken aan de wand kon uitleggen. Hij was immers zelf de tweede dus een hogere plek dan die van nummer drie kon hij niet weggeven...

Het is een bewijs dat de schrijver van het bijbelboek Daniël uitstekend op de hoogte was van de Babylonische geschiedenis. En dat betekent dat als wij deze tekst goed willen begrijpen wij ons ook enigszins moeten verdiepen in de geschiedenis van Babylon. En dan is dit verhaal in Daniël 5 een heel interessant verhaal. Want het speelt zich af in de nacht dat het Babylonische rijk is gevallen... Dat moet je je eens even voorstellen... Het machtige Babylonische rijk. Enorm uitgestrekt, vele volken onder de duim houdt, en nog steeds heel dominant aanwezig is... De volgende dag is het er niet meer... Deze gebeurtenis is enigszins vergelijkbaar met de val van de Berlijnse muur. Er breekt plots een nieuw tijdperk aan. Het Babylonische tijdperk is voorbij en dat van de Meden en de Perzen zal gaan aanbreken... In één nacht...

Enkele dagen daarvoor was het Babylonische leger verslagen door het Perzische leger. Dat gebeurde op zo'n 80 kilometer van de stad Babylon. De slag was verloren, maar de oorlog was in principe nog lang niet voorbij. Richting het westen was de macht van Babylon nog groot en de stad Babylon zelf werd onoverwinnelijk geacht. Niet één, maar twee muren die stevig, hoog en dik genoeg waren om een belegering te weerstaan. Het zou een beleg van jaren kunnen worden voordat de stad zou vallen... Maar in één nacht viel de onverslaanbare stad... De nacht van het feestmaal van Belsassar, Daniël 5...

Wist Belsassar dat dit zijn laatste nacht was op aarde? Waarschijnlijk niet. Hij zal wel geweten hebben van het verlies van het Babylonische leger en dat het Perzische leger in aantocht was. Hij wist dat de komende dagen cruciaal zouden zijn voor het voortbestaan van het Babylonische rijk... Stel je voor... Jij bent Belsassar... Jij bent de heerser... Wat zou jij doen? Ik zou waarschijnlijk proberen om de verdediging van de stad op orde te brengen. Ervoor zorgen dat er zoveel mogelijk voedsel de stad werd ingebracht voor het geval er een lang beleg zou komen... En misschien zou ik ook wel... Dit... of dat... Wat ik in ieder geval niet zou doen is een groots feest organiseren... We lazten dat Belsassar een groot feestmaal aanricht voor duizend machthebbers... Duizend mensen op een feest. Duizend machthebbers die in een periode van grote crisis toch wel iets beters te doen hebben... En dan tot overmaat van ramp geeft Belsassar ook nog eens bevel dat de gouden en zilveren bekers uit de tempel van Jeruzalem worden gebracht. Heilige voorwerpen die misbruikt worden door de Babyloniërs terwijl ze hun afgoden verheerlijken... Wat bezield Belsassar? Waarom doet hij dit? Net als bij de Hamas strijders kan ik me er geen voorstelling van maken. Het is zo onlogisch, zo bizar... Waarom doen ze wat ze doen?

Het waarom kom ik zo nog op terug... Eerst kijken we naar de gevolgen van het handelen van Belsassar. Het eindigt met zijn dood en de val van Babylon, het einde van een tijdperk. De historische bronnen zijn wat onduidelijk over hoe de stad nu precies veroverd is. We weten wel zeker dat in die tijd van het jaar de Eufraat, die dwars door de stad loopt, op het laagste punt is. Volgens de historische traditie trok een groep Perzische soldaten met boten de stad in en maakten ze een dam, waarna de Eufraat spoedig droog viel. Het grote leger trok vervolgens de stad in door de blubber en nam zo in één nacht de onneembare stad in.

Had Belsassar dan niet de voortekenen gezien, had hij niet het teken aan de wand gezien? Jawel letterlijk... Tijdens het feestmaal verschijnt er een hand waarvan de vingers op de muur tegenover Belsassar iets schrijven. Belsassar, die toen al behoorlijk dronken was, trok wit weg, hij stond te trillen op zijn benen en zijn knieën knikten. En luidkeels, als een bang kind, riep hij om de bezweerders, de Chaldeeën en de waarzeggers.

Het klinkt misschien een beetje als een vreemde vergelijking, maar de bezweerders, de Chaldeeën, de waarzeggers en dergelijke waren de wetenschappers van die tijd... Misschien denk je nu wel, dat is toch niet te vergelijken. Serieuze wetenschap en waarzeggers, dat is toch totaal anders... Ja, anders, maar de mensen hadden er wel min-of meer vertrouwen in. Is er een crisis dan wordt er naar hen gekeken. Dat zagen we in Daniël 2 en in Daniël 4 beide keren na een droom van Nebukadnessar, en nu weer. Zij moeten het probleem uitleggen, richting geven... Dat zien wij ook gebeuren... De mensen met kennis van zaken moeten het probleem onderzoeken en daardoor sturing geven... Denk aan corona waarin het Outbreak Management Team een belangrijke rol kreeg. Of denk nu aan de situatie in de Gazastrook. Het leger, de professionals, moeten het probleem oplossen.

En zij kunnen heel veel, maar niet alles... Dat zien we in Daniël alle drie de keren gebeuren. De geleerden, de wetenschappers, de professionals van die tijd kunnen keer op keer niets betekenen. Dat geldt ook voor veel vlakken voor de wetenschap nu. De grote kracht van de huidige wetenschap is dat ze uitstekend kunnen onderzoeken en beschrijven. Zo doen ze veel kennis op en daarmee kunnen ze stellen: als je dit of dat doet dan ga je zoveel procent de juiste kant op... En daarmee komt ook meteen het grote gebrek aan het licht... Want we hebben het over het juiste, over het goede... Wanneer is iets goed? Of anders gezegd wanneer is iets van echte waarde? Als de wetenschap geconfronteerd wordt met zulke vragen dan staat ze met lege handen... De wetenschap kan onderzoeken 73% vindt dit of dat goed, maar dat zegt nog niets of iets werkelijk goed is of niet...

Dat gebrek wordt momenteel bijzonder pijnlijk rondom het conflict in Israël. Wat is het goede? Er zijn mensen die beargumenteren dat Israël direct moet stoppen met al hun acties in de Gazastrook, maar er zijn ook mensen die juist vinden dat Israël nog veel harder moet optreden. Mensen zijn voor de Palestijnen en tegen Israël, of juist direct andersom... Wat is dan het goede, bestaat de juiste keuze? De experts staan met lege handen, want vanuit een wetenschappelijke visie bestaat er geen goed of kwaad.

Zo ook bij Belsassar. Hij kiest ervoor om een enorm feest te organiseren. Dat is goed in zijn ogen, en wie spreekt hem tegen? God doet dat... Zoals Hij eerder al deed bij Nebukadnessar. Daar had Belsassar van kunnen leren, van de nederigheid van de grote koning die gras at als de koeien... Maar dat doet hij niet, sterker nog, hij wordt nog hoogmoediger. Gebruikt de heilige tempelvoorwerpen in zijn heidense feest... De maat is vol... God treedt op tegen het kwaad en kondigt het oordeel aan: het teken aan de wand.

Daniël moet het uitleggen, het Woord van God uitleggen. Want dat is in wezen wat hier gebeurt. God is het die de wereld geschapen heeft. Hij is de rechter die waarlijk recht spreekt. God is de algoede. En Hij wil dat de mens ook op een goede manier leeft en Hij helpt ons daarbij... Bijvoorbeeld door de Bijbel, denk bijvoorbeeld maar aan de leefregels die we eerder in deze dienst hebben gehoord. Maar ook door de Heilige Geest. God probeert ons te leiden op de weg van het goede, zo leven wij hoe we bedoeld zijn. Zo zijn wij van echte waarde...

Ik vertelde al dat ik in de afgelopen week worstelde met de vraag over waarom de Hamasstrijders deden wat ze hebben gedaan, en in het verlengde ook de vraag waarom Belsassar heeft gedaan wat hij deed...

Bij een preek van de eerder dit jaar overleden Amerikaanse predikant Tim Keller over dit bijbelgedeelte kwam ik tot een antwoord. Keller worstelde met dezelfde vraag en gaf toe dat hij vanuit zijn eigen christelijke gedachtengoed niet tot een antwoord kwam, niet tot een antwoord kon komen... Maar in seculiere literatuur vond hij het antwoord. Mensen die niet leven met het geloof dat ze een kind van God zijn, zijn op zoek naar betekenis, zijn op zoek naar een doel, zijn op zoek naar het goede. Zoekende...

En soms denken ze dat ze het gevonden hebben. Belsassar vond het in een feest, hij combineerde macht, vrouwen, religie en creativiteit tot één geheel, tot eer van hemzelf. Zo was hij in zijn eigen ogen van echte waarde. En hetzelfde geldt voor de Hamasstrijders. Zij geloofden dat ze een wezenlijk verschil maakte, van betekenis waren, goed waren...

De mens is op zoek naar het goede, op zoek naar hoe we van echte betekenis kunnen zijn... Maar we kunnen het slechts op één plek vinden. En dat is bij Hem die de algoede is, die ons roept om kind van Hem te zijn, ons levensdoel in Christus te vinden...

De wetenschap kan veel, maar kan ons daarbij niet helpen. De mens zoekt en wordt in die zoektocht overschreeuwd door van alles en nog wat... Alle reclames, verplichtingen en andere zaken die druk schreeuwen om onze aandacht... Maar dan is er altijd weer die kalme heldere stem van God die roept, van Jezus die ons uitnodigt om tot de Vader te komen, om ons levensdoel te vervullen en het werkelijk goede te vinden, als kind van God...

Belsassar, de Hamasstrijders, de meeste mensen, slachtoffer én dader tegelijkertijd van hun mislukte zoektocht naar het goede leven, naar dat wat van echte waarde is, naar het levensdoel... Er is slechts één plek waar we dat vinden... Heb jij Hem al gevonden? Zoek Jezus en ontvang het ware leven. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410